

Aan
de gemeenteraad

Datum 12 november 2024
Zaaknummer 2024-0114563
Betreft Vaststellen Route naar Perspectiefnota 2026

Vergadering van
Portefeuillehouder: Wim van der Kruijff
Begrotingsprogramma Bestuurlijk en Ondersteunend Dordrecht
Kernteam/Opgave: Versterking Bestuur & Organisatie - Strategie & Control
Auteur: Floor Eggermont
E-mail: fj.eggermont@dordrecht.nl
Verantwoordelijke: Japke Geertsma
Openbaar: Ja

Voorgesteld besluit

de omvang van de te realiseren zoekopdracht vast te stellen op € 25 miljoen structureel.

Deadline

Raadsbehandeling 17 december

Raadsvoorstel

Hoe zijn de bevoegdheden rond dit onderwerp verdeeld?

De raad heeft de bevoegdheid om de financiële middelen beschikbaar te stellen, het budgetrecht. Daarmee geeft de raad het college de bevoegdheid om de middelen uit te geven aan de vastgestelde activiteiten om de beoogde doelstellingen te behalen.

Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van het participatieproces. Het college gebruikt de uitkomsten van de participatie om te komen tot concrete ombuigingsvoorstellen die ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd.

Wat is het doel?

Op 19 december 2023 heeft uw raad het raadsvoorstel Route naar Kadernota 2025 vastgesteld (Kadernota noemen we in het vervolg Perspectiefnota). In de raadsinformatiebrief van 12 maart 2024 hebben we toegelicht dat we aan de vooravond staan van een grote opgave. Ons voorzieningenniveau, ons lokale lastenniveau, de Agenda Dordrecht 2030 en de incidentele financiering van maatregelen in het politiek akkoord in combinatie met de grote financiële opgave roepen serieuze vragen op over hoe we naar de toekomst van de stad kijken. Wat vinden wij nu echt belangrijk voor de toekomst? Daarover hebben we aangekondigd in een aantal stappen in gesprek te willen, in het volle besef dat er (onvermijdelijk pijnlijke) keuzen moeten worden gemaakt. Daarbij gaat het erom dat we kijken wat belangrijk is om te behouden voor de kwalitatieve en kwantitatieve groei van de stad. We willen daarbij in kaart brengen welke voorzieningen voor de inwoners het belangrijkste zijn en welke keuzen voor de lange termijn de grootste (positieve en negatieve) invloed hebben.

In maart hebben we hiertoe een proces geschetst dat de volgende stappen volgt:

1. Aanleveren van feitelijke informatie aan de gemeenteraad ten behoeve van dialoog met de gemeenteraad over toekomstige keuzen. Deze informatie is eind juni aangeleverd.

2. Voeren van dialoog met raad en stad (participatie fase 1) waarbij we inwoners, maatschappelijke partners en ondernemers betrekken. In deze fase gaat het om het stellen van prioriteiten, maar nog op een abstract niveau en niet op het niveau van concrete ombuigingsmogelijkheden. U vindt een verslag van het eerste deel van deze dialoog (bijlage 1: Participatieverslag fase 1) bij dit voorstel.
3. Voorbereiden van concrete mogelijkheden voor ombuigingen zodat uw raad deze kan afwegen bij de behandeling van de Perspectiefnota 2026 (medio 2025) en bij de Begroting 2026 (eind 2025), inclusief participatie fase 2.

Omdat stap 1 en 2 inmiddels zijn doorlopen, zullen wij ter voorbereiding op stap 3 de volgende randvoorwaarden bepalen:

- Vaststelling van de omvang van de opgave.
- Verdere invulling van participatie in het proces van totstandkoming van mogelijke ombuigingsmaatregelen.

Waar staan we in het proces dat we in maart hebben ingezet?

In juni hebben we stap 1 uitgevoerd: we hebben een informatiebundel aangeleverd aan uw raad. Doel hiervan was u van achtergrondinformatie te voorzien om u in staat te stellen zich een beeld te vormen waar onze stad staat.

In september en oktober hebben stap 2 uitgevoerd; we hebben uw raad en de stad geconsulteerd en een beeld gekregen met welke belangrijke noties we rekening moeten houden bij de verdere inkleuring van de ombuigingen.

We zijn dus nu toe aan de derde stap. Die bestaat allereerst uit het vaststellen van de omvang van de opgave. Inmiddels is de Begroting 2025 vastgesteld. Uit de begroting blijkt een structureel tekort vanaf 2026. Hoewel dat tekort oploopt naar € 20,9 miljoen in 2028, zullen we zoals we hierna zullen beargumenteren, een bedrag van € 25 miljoen aan concrete ombuigingsvoorstellen opleveren.

Als tweede onderdeel van de derde stap vullen wij de participatie-aanpak verder concreet in. In de participatie-aanpak die we u hebben geschetst in maart en juni, is een tweede fase voorzien. Daarin gaan we met de kenners van Dordrecht in gesprek over concrete ombuigingsmaatregelen. Ons voorstel is deze fase in januari 2025 te starten. De nadere invulling treft u hierna aan.

Vervolgproces participatie

In maart jongstleden hebben we de hoofdlijn van de aanpak met u gedeeld in een raadsinformatiebrief. Op 24 juni hebben we u de participatieaanpak toegezonden. Daarin hebben we aangegeven dat de participatieaanpak uiteenvalt in twee fasen:

1. In de eerste fase organiseren we participatie die gericht is op het bepalen van richting, dus nog niet op concrete maatregelen. Deze fase is inmiddels afgerond.
2. In de tweede fase van participatie vertalen we de financiële opgaven naar concrete maatregelen. Het resultaat van deze fase is een lijst met concrete ombuigingsmaatregelen, waarover u bij de behandeling van de Perspectiefnota 2026 in juli 2025 een besluit kunt nemen.

Het participatietraject, samen met het daaraan gekoppelde besluitvormingsproces, resulteert in het voorjaar van 2025 in een pakket aan concrete maatregelen die we inzetten om het financieel perspectief van de stad vanaf 2026 gezond te maken.

Ons doel is dat er een evenwichtig pakket aan maatregelen komt dat ervoor zorgt dat de begroting sluitend is én dat belangrijke waarden in de stad behouden blijven. Die waarden hebben we onder meer verankerd in onze begroting en in documenten als de Agenda 2030. Als college hebben we de ambtelijke organisatie voor de inventarisatie van mogelijke maatregelen de opdracht meegegeven om te zorgen voor evenwichtige spreiding van de maatregelen over de begrotingsprogramma's. Ook het proces van de komende maanden is erop gericht dat de uiteindelijke opgave evenwichtig over de diverse begrotingsprogramma's zal worden verdeeld.

De aanpak

Zoals in maart met u gecommuniceerd, hebben wij de ambtelijke organisatie opdracht gegeven om concrete ombuigingsmaatregelen te zoeken. Het afgelopen halfjaar is deze inventarisatie verder

uitgevoerd. De inventarisatie zal in december worden uitgewerkt tot een voorlopige lijst met mogelijke ombuigingsmaatregelen die als basis kan worden gebruikt voor participatie fase 2.

De aanpak die we voor ogen hebben is erop gericht om de voorlopige lijst te toetsen met onder meer de uitkomsten van participatie fase 1, te prioriteren, én om nieuwe ideeën te genereren. Voor deze aanpak organiseren wij gesprekken met uw raad en met de kenners van Dordrecht (die ook al in fase 1 van de participatie betrokken zijn). Met uw raad wordt in januari/februari een sessie gepland om de voorlopige lijst te bespreken. Met de kenners van Dordrecht worden eind februari deze gesprekken gepland. Bij de gesprekken met kenners is uw raad welkom als toehoorder.

De sessies met uw raad en de kenners van Dordrecht worden gevoerd vanuit de domeinen/begrotingsprogramma's. In het proces wordt de samenhang tussen de voorstellen getoetst. Zo nemen we de opbrengst van participatie fase 1 mee in de aanpak. Uit met name de gesprekken met kenners bleek dat een integrale blik gewenst is bij het uitwerken en toetsen van ombuigingsmogelijkheden.

Met de instanties die mogelijk worden geraakt door de maatregelen die in de lijst zijn beland, wordt natuurlijk gesproken om te bepalen op welke manier de maatregel die hen raakt het beste ingevuld kan worden wanneer tot de desbetreffende maatregel wordt besloten.

Nadat wij uw raad en de kenners van Dordrecht hebben gehoord, zullen wij komen met een definitieve lijst aan ombuigingsmogelijkheden. De definitieve lijst ligt bij de Perspectiefnota 2026 ter besluitvorming voor bij uw raad en wordt, in de aanloop daarnaartoe, uiteraard beeldvormend en oordeelsvormend besproken.

Wat zijn per besispunt de argumenten en wat is hierop de toelichting?

1.1 Uit de Begroting 2025 blijkt een structureel tekort dat oploopt tot € 20,9 miljoen in 2028

In de Begroting 2025 is alle nu bekende informatie opgenomen. Uit de Begroting 2025 blijkt in het meerjarenperspectief een tekort te ontstaan van € 20,9 miljoen. Dit bedrag is met de kennis van nu de opgave die we bij de Perspectiefnota 2026 van ombuigingsmaatregelen moeten voorzien.

1.2 Het college stopt niet bij € 20,9 miljoen met het zoeken naar mogelijke ombuigingen

De omvang van de opgave zoals die blijkt uit het meerjarenperspectief in de Begroting 2025 is de beste schatting waarover we nu beschikken. We weten dat er de komende tijd opnieuw ontwikkelingen zullen zijn die deze omvang zullen beïnvloeden. We vinden het daarom niet verstandig de zoektocht naar ombuigingen te beperken tot het genoemde bedrag van € 20,9 miljoen. In de Raadsinformatiebrief van 12 maart 2024 hebben we u gemeld dat we de ambtelijke organisatie de opdracht hebben gegeven om een inventarisatie uit te voeren van maatregelen die opgeteld een ombuigingspotentieel hebben van € 30 miljoen. Aan dat bedrag houden we vast. In de Begroting 2025 is vanuit een eerste inventarisatie al ruim € 5,5 miljoen opgenomen. We zetten er daarom op in om de komende tijd een inventarisatie van mogelijke maatregelen met een ombuigingspotentieel van € 25 miljoen op tafel te leggen.

1.3 Het tot op heden gelopen participatietraject geeft een belangrijk signaal voor de manier waarop we de komende tijd naar concrete ombuigingsmaatregelen moeten gaan kijken

Het proces dat we hebben ingezet, is erop gericht om op een zorgvuldige manier rekening te houden met de identiteit van onze stad en de waarden die we in stand willen houden. Om daar optimaal invulling aan te geven, zetten we onder meer participatie in als instrument om te luisteren wat in de stad belangrijk wordt gevonden, nu en in de toekomst.

De afgelopen maanden hebben we het in maart toegezegde gesprek met raad en stad gevoerd.

- Er hebben op 25 september 2024 gesprekken plaatsgevonden met ongeveer 80 inwoners.
- Op 1 oktober heeft volgens dezelfde aanpak en inhoudelijke lijn een gesprek plaatsgevonden met uw raad.
- We hebben op 30 september gesproken met twaalf leerlingen van het voortgezet onderwijs, verdeeld over verschillende scholen en opleidingsniveaus.
- Op 9 oktober hebben gesprekken plaatsgevonden met ongeveer 30 kenners van Dordrecht.
- Daarnaast is de online-enquête op DoeMeeDordrecht ruim 1.200 keer ingevuld.

De uitkomsten van deze activiteiten zijn samengevat en bijgevoegd bij dit voorstel (Bijlage 1 - participatieverslag fase 1).

Belangrijke hoofdlijnen die uit de gesprekken naar voren kwamen waren onder meer de volgende:

- Geef vertrouwen en ruimte voor initiatieven en creativiteit vanuit inwoners en organisaties, zowel in sociale programma's als in het onderhoud van de leefomgeving.
- Zorg dat basisvoorzieningen op orde zijn en focus op de lange termijn in plaats van op kortetermijneffecten.
- Durf te kiezen in het sociale domein door gerichte ondersteuning voor lagere inkomens en kwetsbare groepen.
- Zet in op efficiënter en integraler gebruik van gemeentelijke middelen, bijvoorbeeld door samenwerking, multifunctioneel gebruik van gebouwen en stroomlijning van gemeentelijke processen.
- Hanteer soberheid als principe en focus op noodzakelijke projecten; kijk kritisch naar bijvoorbeeld prestigeprojecten en grote evenementen. Inwoners geven de voorkeur aan investeringen die direct bijdragen aan het dagelijks welzijn en de economische of sociale doelen van de stad.
- Stimuleer participatie en eigenaarschap bij het onderhoud van voorzieningen.

De rapportage geeft met deze punten een belangrijke kwalitatieve lijn die input vormt voor het vervolgtraject rondom de ombuigingen. Het geeft aan welke zaken binnen de stad als onopgeefbare "waarden" worden gezien. Daarmee hebben we dus ook een belangrijke bouwsteen in handen die de komende tijd dienst kan gaan doen als toetsingskader voor ombuigingsvoorstellen.

Wat zijn kanttekeningen en/of risico's bij dit voorstel?

1.1 De ontwikkelingen in de financiering door het Rijk kunnen nog wijzigen waardoor de omvang van de opgave wijzigt

Zoals we de afgelopen jaren hebben gezien, wijzigt de omvang van de Algemene Uitkering door het Rijk voortdurend. Deze wijzigingen hebben een directe invloed op de omvang van de opgave. Bij de Perspectiefnota 2026 zullen we een actueel beeld hebben van de ontwikkeling in de Algemene Uitkering waardoor opnieuw een scherper beeld ontstaat van de benodigde ombuigingen.

1.2 In de omvang van de opgave wordt geen rekening gehouden met het feit dat na 2026 het politiek akkoord afloopt

Het Politiek akkoord 2022-2026 is incidenteel gefinancierd. Dit betekent dat de maatregelen die in het akkoord zijn opgenomen, na 2026 niet meer van dekking zijn voorzien. Mocht ertoe worden besloten dat maatregelen uit het politiek akkoord ook na 2026 moeten worden doorgezet, dan wordt de financiële opgave dus groter. Hiertoe is bij de raadsinformatiebrief van 24 juni 2024 bijlage 3 opgenomen. De komende tijd willen we uw raad meenemen in de gedachtevorming hoe we hiermee kunnen omgaan.

1.3 In de omvang van de opgave is de evaluatie van de Agenda 2030 nog niet meegenomen

De Evaluatie van de Agenda 2030 is voorzien voor begin 2025. Bij de Raadsinformatiebrief van 24 juni 2024 is daarnaast bijlage 4 opgenomen waarin een eerste schatting is gemaakt van de toekomstige beheerkosten die samenhangen met de Agenda 2030. Deze zijn nog niet begroot. Beide zaken zullen nog van invloed zijn op de omvang van de financiële opgave.

1.4 In de omvang van de opgave is nog niet volledig rekening gehouden met vervangingsinvesteringen

Bij de raadsinformatiebrief van 12 maart 2024 was een bijlage 1 opgenomen waarin is gekwantificeerd welke vervangingsinvesteringen niet structureel van dekking zijn voorzien. Inmiddels is voor de noodzakelijke investeringen (totaal ongeveer € 270 miljoen) een eerste aanzet opgenomen in het meerjarenperspectief, maar met name in de periode na 2036 ligt nog een omvangrijke vervangingsopgave zonder financiële dekking voor onder andere de sportboulevard, scholen en maatschappelijk vastgoed. In de komende tijd willen we uw raad betrekken bij oplossingsrichtingen richting de toekomst. We kunnen niet alles in één keer oplossen en dat hoeft ook niet. Tegelijkertijd is het verstandig dat we tot een gezamenlijk standpunt komen hoe we ook in de toekomst ons huishoudboekje op orde kunnen houden. Mogelijk kunnen we de komende tijd al verder incidentele middelen afzonderen uit bijvoorbeeld overschotten om een deel van deze problematiek van een 'zachte landing' te voorzien.

Welk (participatie)proces is doorlopen om tot dit voorstel te komen?

Zie hiervoor onder het doel: participatie is een belangrijk onderdeel van de algehele procesaanpak van de ombuigingen.

Wat zijn de belangrijkste gerelateerde besluiten?

[Aanvullende informatie naar aanleiding van vragen over Participatieproces](#) - raadsinformatiebrief.

[Vervolg - voortgang traject op weg naar de Perspectiefnota 2026](#) - raadsinformatiebrief.

[Voortgang traject op de weg naar Perspectiefnota](#) - raadsinformatiebrief.

[Doorlopen route naar Kadernota 2025](#) - raadsvoorstel.

Hoe wordt dit betaald?

Voor de aanpak van de ombuigingen is bij de Perspectiefnota 2025 budget beschikbaar gesteld.

Wat is het vervolg op het raadsbesluit?

- Na dit raadsbesluit wordt het traject van concrete invulling van de opgave verder in gang gezet, mede met inzet van participatie.
- Doel is om medio 2025 bij de Perspectiefnota 2026 een sluitend pakket aan maatregelen aan de raad voor te stellen. Daarbij zal de inzet van de daarvoor bij de Begroting 2025 ingestelde reserve van € 7 miljoen worden betrokken.
- Van belang is te beseffen dat de maatregelen ingrijpend zullen zijn en veelal een implementatietraject vragen voordat de financiële effecten volledig in de begroting zichtbaar zijn. Behalve implementatietijd en bijbehorende inspanningen, zullen er bijvoorbeeld wellicht ook regelingen en verordeningen moeten worden aangepast, zullen contractuele posities moeten worden heroverwogen et cetera. Dit zal dus ook een extra inspanning van de organisatie vragen in 2025 en 2026.

Het college van Burgemeester en Wethouders

De raad van de gemeente DORDRECHT;

gezien het voorstel van het college van Burgemeester en Wethouders van 12 november 2024
inzake Vaststellen Route naar Perspectiefnota 2026 ;

b e s l u i t :

de omvang van de te realiseren zoekopdracht vast te stellen op € 25 miljoen structureel.

Aldus besloten in de vergadering van